

Size kendi aranızdan
öyle bir Peygamber geldi ki
zahmete uğramanız ona ağıt gelir.
Kalbi üstünüze titrer, müminlere karşı pek
şefkatli ve merhametlidir. (Tevbe, 128)

ĐİNLE

SÖZÜ

SEVGİLİ'DEN

HADİS ÖYKÜLERİ

MÜNİRE
DANIŞ

DİNLE SÖZÜ SEVGİLİ'DEN

Münire Daniş

EMEL VE ECEL

“Nihayet insan emeline doğru didinip dururken bir de bakar ki (şu) ecel oku gelmiş, onu bulmuş.”

Zaman bir yerde eskiye dâhil olur, anılar yavaş yavaş silinir ve kaybolur. Hep akacağı zannedilen zaman bitmek üzere uzaklaşır, eskir ve yabancılaşır.

Ama bir zaman var ki eskimiyor. İçinden geçenler, içinde yaşananlar ilerleyen ve yenileyen bir sırla hep şimdiye ait olabiliyor; şimdinin ideali, şimdinin hasreti, şimdinin arzuladığı... Bir zaman ki, insanın anlamı onda...

İşte bir gün Mescid-i Nebevi avlusunda, Allah Resulü'nün, elindeki bir dal parçasıyla toprağa şekil çizdiği tablo, kendini yenilemeyi sürdüren zaman sahnelerinden biri...

Bir grup sahabe, muhtemelen bir namaz arefesinde Resulullah^(sav) ile beraber otururken, Onun, elindeki hurma dalıyla toprağa çizdiği şekle dikkat kesiliyorlar. Bakışlar, kumun üzerinde ağır ağır gezinen ince dalın ucunda, Allah Resulü'nün elinden çıkan şekle bir mana veremiyorlar, ancak Onun tefsiriyle bir anlama kavuşacağını da biliyorlar. Onlar bu merakla beklerken Allah Resulü^(sav), yere çizdiği şekli tamamlıyor, sonra bir çizdiğine, bir ashabına bakıyor...

Nihayet, “Bundan ne anlarsınız?” buyuruyor.

“Allah ve Resul’ü daha iyi bilir” diyorlar.

Resulullah tane tane anlatıyor...

İşte o gün Resul-i Ekrem’in anlamını haber verdiği tabloyu, orada bulunan İbn Mesud’dan^(ra) dinleyelim:

“Resulullah^(sav), yere bir kare şekil çizmişti. Ortasını bir hatla bölmüş, karenin dışına da bir çizgi çekmişti. Sonra ortadaki- ne doğru uzanan küçük (oklar gibi) çizgiler sıralayarak şöyle açıkladı:

“Bu ortadaki hat insandır, onu çevreleyen (kare) ömrüdür.

Dışta kalan çizgi ise onun emelidir. İnsan emeline doğru çabalar durur.

Bu küçük çizgiler ise o çabalarken (başına gelecek) musibetlerdir. O emeline kavuşmak için gayret ederken bu musibet oklarından biri yolunu şaşırarak insana değmese bile, bir diğeri ona değer.

Nihayet insan emeline doğru didinip dururken bir de bakar ki (şu) ecel oku gelmiş, onu bulmuş.”²

İşte insanın dünya hayatının özeti budur.

İYİLİĞİN GÜCÜ

“Bunları sana bildirmeseydik,
haberiniz olmayacaktı.”

Bir zamanlar birlikte yolculuk eden üç adam vardı. İlerledikleri vadi yarılandığında gün akşama kavuşmuştu. Nihayet geceleme için atlarını durdurdular, konaklamak üzere bir mağaraya sığındılar. Yüklerini indirip, çullarını serdiler ve uzandılar. Bütün gün bineklerin sırtında hırpalanan bedenleri yorgun düşmüştü. Yolculuk boyunca konuşmaktan çok düşüncelere dalmış olduklarından, alıştıkları sessizlik mağarada da sürüyordu. Derken yorgunluk bir yorgan gibi onları örttü, uzandıkları çul üzerinde uykuya girdiklerini fark edemediler bile.

Üç yolcu, gece yarısına doğru mağaranın içinde yankılanan korkunç bir sesle uyandılar, dehşetle doğrulup etrafa bakındılar. Ne ki mağaranın ağzından sızan ay ışığı yoktu, göz gözü görmüyordu. “Hayırdır, bu da neyin nesiydi böyle” diyerek ayağa kalktılar, birbirlerine tutunarak mağaranın girişine gelince, bir kayanın dağdan yuvarlanıp orayı kapattığını fark ettiler. Olan bitene inanamadılar. Mağaranın ağzının genişliğine rağmen dışarıdaki ışıktan içeriye zerre kadar sızıyor oluşu, kayanın devasa olduğunu gösteriyordu. İçerde kısıлып kalmışlardı.

Üç adam, başlarına gelene şaşırmış ve korkmuş bir halde, karşısında durdukları kaya gibi bir süre kıpırtısız karanlığa bakakaldılar. Devasa taşı yerinden oynatmanın mümkün olmadığı belliydi.

“Bu nasıl olur?” diye düşünmekten kendilerini alamıyorlardı. Neyin nesiydi bu kaya? Nasıl olmuştu da mağaranın tam ağzına yuvarlanmış ve bir amacı varmış gibi yollarını kesmişti. Gördükleri manzara karşısında, sanki karşılarında duran kaya değil de bir düşman birliğiymiş gibi ürkmüşlerdi.

Bu ıssız vadide imdat bağırtmasının bir işe yaramayacağını, kimsenin ağzı kaya ile kapanmış bir mağarada sıkışıp kalmış insanlar olduğunu fark edemeyeceğini, bir yardımcının gelmeyeceğini tahmin etmek de zor değildi. Bunu düşününce ölüme terk edilmenin dehşetini duydular. Bir ümit aradılar; görünüşe göre ne içerden ne dışarıdan gelecek bir çözüm yoktu. Buna rağmen mutlaka bir kurtuluş yolu olmalı diye ümit etmek istediler.

Kendileriyle baş başa kalmışlardı, üstelik kendilerine yetemezlerdi. Onlar için dünyanın sonu değilse neydi? Sessiz ve kıpırtısız kayaya bakıyor, üçü de birbirinden habersiz aynı düşünceyi paylaşıyordu; evet çaresizdiler, ama ümitsiz olmamalıydılar. Belki kaya buraya düştüğü gibi oradan da oynar düşerdi. Beklemekten başka yapacak bir şey yoktu. Şaşkınlıkla oturup, düşünceye daldılar. Üçünün de düşüncelerinin yolu Allah'a çıkıyordu.

Elleri kolları bağlı, kısıtıldıkları karanlıkta çaresizliklerinin derinliğini hissettikçe, kayayı bir düşman olarak değil, sanki onlara bir gerçeği hatırlatmak için gelmiş bir görevli gibi görmeye başladılar. Onlar için dünyanın sonu gelmişse bile, demek hakikatin onlara söyleyeceği söz bitmemişti. Üçü de bunu düşünmüş olmalıydı ki, ortak bir soruda buluştular,

“Yollarının kesilmesinin, bu kayanın gelip onları bulmasının hikmeti nedir?”

Orada hapis kaldıklarından kimsenin haberi olamazdı, onları tek gören, tek işiten Allah'tı. Ne birine haber verebilirlerdi kurtarılmak için, ne kendilerinin gücü yeterdi buna; çaresiz bırakılmışlardı ve tek çare Allah'tı.

Tek hissedilen O'ydu. Allah düşüncesi bütün varlıklarını kuşatmıştı; hem kalplerindeydi, hem yanı başlarında. Şahdamarından daha yakında hissedilendi. Her şeyi gören, kullarının halini en iyi bilen, sıkıntıyı gideren yalnız O'ydu. Ancak O'nun inayeti ve kudreti yetişirse kurtulmaları mümkün olabilirdi. İşte O'na imdat etmekten başka ümit yoktu. O'nun kudretini, inayetini zikrettiler, önce O'nu, sonra O'na teslimiyetlerini andılar.

İçlerinden biri, “Her şey geride kaldı. Nasıl ki öldükten sonra ancak geçmişte ne yapıp ettiysek onu bulacağız. Burada da durumumuz farklı değil; bize bir inayet yetişecekse buna işlediğimiz güzel ameller yol olabilir. Bizi bu mağaradan çıkarmaya vesile olacak kefaretlar de ancak iyiliklerimiz, güzel amellerimizdir. Öyleyse amellerimizi duamıza katalım ve samimiyetimizi doğrulayalım” dedi. Zaten üçü de aynı görüşteydi.

Bunun üzerine herbiri geçmişte işlediği salih amelleri hatırladı.

Nihayet biri, seçtiği iyi ameliyle Rabbine seslendi, “Ey Rab-bim!” dedi. “Benim annem babam himayemde yaşlandı. Onlar bana çocukluğum boyunca nasıl şefkat göstermişlerse, ben de onlara yaşlılıklarında hürmetle muamele ettim. Onlara gözüm gibi bakar, incitmekten sakınırdım. Onların açlığı, hastalığı, bakımı kendi ihtiyaçlarımdan önce gelirdi. Onların canı kendi canımdan kıymetliydi.

Yiyeceksiz kaldığımız bir gün çalışmak için evden ayrılmıştım. Akşamüzeri eve döndüğümde süt sağdım, kazandığım

azığı da hazırlayıp yemeklerini sunmak üzere odalarına girince uyduklarını gördüm. Gün boyunca bir şey yememişlerdi. Açlıkları rikkatime dokundu da, onlar uyanıp doymadan, kendimi doyuramadım, hatta ailemin dahi yemesine gönlüm razı gelmedi.

Önümde onlar için hazırladığım yemekle uyanmalarını bekledim. Fakat gün açana kadar uyanmadılar. Onları uyandırmaya da kıyamadım. Nihayet gün ağarırken gözlerini açtılar ve açlıklarını giderdiler. Ben de ancak o vakit rahat bir nefes alabildim.

Allahım! Ben bu muameleyi Senin rızana uygundur diye benimsedim. Senin rızanı kazanmaktan başka karşılık beklemedim. Eğer rızanı hak ettiysem ne olur bu kaya geldiği gibi gitsin de, selamete çıkalım” diye dua etti.

Yolcu duasını tamamlayınca, Allah'ın razılığı görüldü ve mağaranın ağzındaki kaya yerinden oynadı, içeriye bir ışık sızdı. Gerçi açılan boşluk dışarı çıkmalarına yetecek kadar değildi. Fakat bu ışık ümitlerine ümit kattı.

Hemen bir diğeri hatırladığı iyi amelle şöyle dua etti:

“Ey Rabbim! Yanımda birçok işçi çalıştırdım, hepsine emeğinin hakkını verdim, onları hoşnut bıraktım. Hakkım olmayan elimde tutmaktan kaçındım. Yalnız bir gün yanımda çalışan bir işçi haber vermeden, ücretini de almadan ayrıldı. Belki başına bir şey gelmiş, belki dönmesini engelleyen bir zorluğa düşmüştü. Ne olduğunu öğrenemedim; ama bendeki alacağını korudum. Üstelik alacağı ücreti onun adına sermaye yaptım, çalıştırdıkça çoğaldı.

Uzun zaman sonra bir gün o işçi çıkageldi. “Ey Allah'ın kulu” dedi, “ayağıma dolanan bir müşkülден ötürü gittim ve sendeki ücretimi almaya da dönemedim. Ancak gelebildim, haydi benim alacağımı güzellikle ver” diye hatırlattı. İşçi, aradan

uzun bir zaman geçtiğinden ve benim ona vereceğim karşılıktan emin olmadığından, ücretini alamamaktan kaygılıydı.

Onun bendeki alacağını inkâr etmedim. Ona, hakkını koruduğumu, hatta ücretini sermaye yapıp çalıştırdığımı anlattım. “Şu gördüğün develer, sığırlar, koyunlar, köleler hep senin ücretinin ürünüdürler. Haydi al onları, hepsi sana helaldir,” dedim.

İşçi duyduklarına inanamadı, mahcup ve alınmış halde, “Sakın benimle alay etmeyesin” dedi.

“Hayır, vallahi alay etmiyorum. Aynen anlattığım gibi oldu. Dediğim gibi de bunlar senindir, al götür,” diyerek onu rahatlattım. Sonunda adam, gözleri sevinçten parlayarak ve geride bir koyun bile bırakmadan hepsini önüne katıp götürdü.

Ey Allahım! Ben kulunun hakkını, yalnız Seni razı etmek için korudum. Ondan bir teşekkür beklemedim, yaptığım iyiliği başına kakmadım ve bununla Senin rızandan başka bir şey murad etmedim. Ben bu davranışımıla eğer rızanı hak ettiysem ne olur yolumuzu aç, bize inayet bağışla” dedi.

Yolcunun niyazından sonra kaya, zeminden kaydı ve açılan boşluk biraz daha büyüdü. Ama hala yolcuları kurtaracak kadar geniş değildi.

Bunun üzerine üçüncü yolcu amelini duasına katarak ümitle konuştu:

“Ey Rabbim! Benim akrabam olan bir kız vardı, ona âşık olmuştum. Gözümde gönlümde öyle büyümüştü ki ondan murad almaktan başka bir şey düşünemiyordum. Nihayet onunla konuştum, muradımı ona belli ettim, fakat o beni istemedi. Hem arzuladığımı alamamak, hem reddedilmek kalbime keder işledi.

Sonra bir ara büyük bir kıtlık baş gösterdi. Çoğunluk bu kıtlıktan etkilenmiş, açlıkla yüz yüze gelmişti. Sevdiğim kızın ailesi de zor durumda kalanlar arasındaydı. Bu yüzden sevgimin

büyüklüğüne güvenerek olmalı, bir gün bana geldi ve yardım istedi. Ben de ona muradımı hatırlattım; ona duyduğum aşka karşılık verirse istediği yardımı ona bağışlayacaktım.

Ne kadar çaresizdi ki, razı oldu. Kendini ailesine feda eder gibiydi. Onunla buluştuğumda ihtiyaçlarını giderecek dinarı ona sundum. Aldı; fakat buna gönüllü olmadığı her halinden belliydi. Ben ise bunu fark ettiğim halde duyduğum aşkın etkisiyle onunla yaklaşmayı istiyordum.

Fakat o son anda, “Sen Allah’ın haram kıldığını tercih edemezsin; bu gayr-ı meşru yol sana helal değildir. Allah’tan kork” dedi. O an gözlerine başka türlü baktım ve beni istemeyen birinden ziyade, bana günahımı hatırlatan bir meleği görür gibi oldum.

Onun bu ikazı aklımı başıma getirdi, günahımdan utandım, senin Yüce Zatının korkusuyla ürperdim. İçimdeki büyük iştiyaka, hala onu derinden arzulamama rağmen hemen doğruldum, verdiğim parayı ona bırakarak oradan uzaklaştım.

Ey Allah’ım! Ben bu günahımdan, Senin beni gördüğünü ve nefsimden razı olmadığını hatırlayarak, sakındım. Ve ben bunu yalnız Seni razı etmek için yaptım. Eğer ben bu hareketimle rıza-i şerifine layık olduysam ne olur bizi gün ışığına çıkar” dedi.

O sırada kaya mağaranın kapısından tamamen çekildi. Gün ışığı mağaraya doldu. Yolcuların gözü de gönlü de aydınlandı. Kurtulmalarına hamdü senalar ederek toparlandılar ve bineklerine yerleşip başlarına gelen bu hadiseyi konuşa konuşa yola revan oldular.

Bu kıssayı İbn Ömer^(ra), Allah Resülü’nden^(sav) dinledi ve nakletti.³

Allah ondan razı olsun.

3 İbn Kesir, El-Bidaye

ZERRELERİN KARŞILIĞI

“Kim zerre ağırlığı kadar bir iyilik işlese karşılığını alır. Kim de zerre miktarı bir kötülük işlese onun karşılığını görür ve kendisine Allah'tan başka ne bir dost ne bir yardımcı bulabilir.”

Ebu Bekir^(ra), zerrelerin nasıl karşılık bulacağına dair Resulullah^(sav) ile aralarında geçen bir konuşmayı şöyle anlatıyor:

“Bir gün, Resulullah'ın daveti üzerine evine yemeğe gitmiştim. Beni kapıda karşıladı. Fakat evine gittiğimde kapıda yoktu. Onu içerde, biraz yorgun bir hâlde beni beklerken buldum. Selam verip yanına oturunca, onun vahiy nazil olduğunda üzerine inen hâl içinde olduğunu anladım.

“Ya Resulallah, iyi misin? İstirahat etmek istersen gideyim” dedim.

“Kal, Ey Ebu Bekir, nazil olan bir ayete rastladın” buyurdu.

Bedenim heyecanla titredi. Herhalde inen ayeti ilk ben duyacaktım. Merakla bekledim. Nihayet Resul-i Ekrem,

“Ey Ebu Bekir, nazil olan ayeti sana bildireyim mi?” dedi.

“Buyurun okuyun, ya Resulallah” dedim.

Bunun üzerine, “Kim zerre ağırlığı kadar bir iyilik işlese karşılığını alır. Kim de zerre miktarı bir kötülük işlese onun

karşılığını görür ve kendisine Allah'tan başka ne bir dost ne bir yardımcı bulabilir.”⁴ ayetini okudu. Bu kerim haberi işitince, benzim sarardı, birden kalbime bir korku düştü, bir yaprak gibi titredim. Ayakta olsa idim herhalde yere düşerdim.

Resulullah halimi fark etti, “Sana ne oldu, Ey Ebu Bekir?” diye sordu.

“Demek zerre kadar kötülüğün dahi karşılığını göreceğiz. Ey Allah'ın Resülü, hangimiz zerre kadar kötülüklerden korunmuş ki. Farkında olmadan neler biriktiriyoruz kim bilir. Böyle olursa halimiz nice olur?” diye yutkunarak cevap verdim.

Resulullah^(sav) ise, kaygıma teselli veren sözüyle beni teskin etti;

“Sen hiç hastalanmıyor musun? Bir zorlukla karşılaşmıyor musun? Hiç seni üzen bir olay başına gelmiyor mu? Hiçbir güçlük ve sıkıntıya uğramıyor musun? Hiçbir hayal kırıklığın olmuyor mu?”

“Nasıl olmaz Ya Resulallah, hayat bunlarla çevrili” dedim.

Bunun üzerine O, “İşte bunlar zerrelere karşılığıdır. Mü'minler işledikleri her günahın kefareti bu şekilde dünyada öderler ve öyle olur ki, Allah'ın huzuruna günahsız olarak çıkarlar. Fakat iman etmeyenler için böyle değildir. Allah onları ahirette cezalandırmak için, dünyada günahlarını biriktirir”⁵ buyurdu.

Böylece o an rahat bir nefes aldım. Bizi bağışlayan ve esirgeyen Allah'a hamd ettim.

4 Zilzal, 7-8

5 el Kenz, c.1 s.275; Kenzü'l Ummal, c.1

İNSANLIK HALİ

“Ben sizin göremediklerinizi görür, duyamadıklarınızı da duyarım. Nitekim gök güledi. Onun gürlmesi hakkıdır.

İçinde dört parmaklık bir yer bile yoktur ki, orada melekler Allah için alnını yere koyup secde etmesinler.

Vallahi eğer siz benim bildiklerimi bilseniz, çok ağlar az gülerdiniz. Lezzeti lezzet olarak duyamazdınız. Belki çöllere çıkıp haykıra haykıra yalvarırdınız...”

Sanki yeryüzünde değil, gökyüzündeler. Sanki cennet, ayaklarının altındaki çöl kadar yakın.

Kalpler yenilendikleri nurla bakmakta, başka bir yöne hiç dönmeyecekmiş gibi Allah'ın Habibi'ne çevrilmiş. Hz. Peygamber'in etrafında öyle bir daire oluşmuş ki, o dairede dünya adamı yok; herkes ahiret ehli olarak Onu dinliyor.

Berrak, sakın akan bir ırmak gibi sesi; arındırıyor, yeniliyor, diriltiyor. Öyle ki Onun etrafındaki halka sanki sahrada değil cennette oturuyor. Herbiri Onun yanında sanki o. Yalnız O var, onlar da Onun gölgeleri. Öyle muhabbetle, bağlılıkla, öyle adanmışlıkla dinliyorlar Allah'ın Habibi'ni. Şefkati, ashabının üzerinde bir rahmet, nazarı nur... Sözü hiç bitmesin, Onun huzurundaki vakitler hiç kesilmesin istiyor ashabi, öyle gönüllü dinliyorlar.

Dışarıda gök güremeye, şimşekler çakmaya başlıyor. Allah Resulü'nün yüzünde bir hüznün var. Bir süre sükût ediyor ve sonra şöyle buyuruyor, “Ben sizin göremediklerinizi görür, duyamadıklarınızı da duyarım. Nitekim gök gürlendi. Onun gürlmesi hakkıdır. İçinde dört parmaklık bir yer bile yoktur ki, orada melekler Allah için alnını yere koyup secde etmesinler. Vallahi eğer siz benim bildiklerimi bilerseniz, çok ağlar az gülerdiniz. Lezzeti lezzet olarak duyamazdınız. Belki çöllere çıkıp haykıra haykıra yalvarırdınız...”⁶

Bu haşyetli sözler üzerine ashabı ağladı. Titreyen bedenler, sarsılan omuzlar birbirine karıştı. Ebu Zer'in, “Kesilen bir ağaç olmayı ne çok isterdim” dediği duyuldu.

Resulullah buyurdu, “Ey insanlar! Allah'ı zikredin! ‘Sarsıcı’ kesin gelecek; ‘takipçi’ de onun arkasından gelecektir. Ölüm ise bütün zorlukları ile kapınızı çalacaktır.”⁷

“Allah, sizin herbirinizle tercümanlız konuşacaktır. Kişi sağına bakacak, âhirete gönderdiklerinden başka bir şey göremeyecek; soluna bakacak, âhirete gönderdiklerinden başka bir şey göremeyecek; önüne bakacak, cehennemden başka bir şey göremeyecektir. O halde bir hurmanın yarısı ile de olsa kendinizi ateşten koruyun. Bunu da bulamayan güzel bir söz ile kendisini korusun.”⁸

Herkesin kendini bilmesini, yarına ne hazırladığına bakmasını nasihat eden Resulullah'ı dikkatle dinledi ashabı. Rableri onları görüyor hissiyle, derileri ürpererek, korkuyla ve ümitle... Dinledikçe kalplerine dolan iman, gözlerine nur indiren hidayeti duyular. Resulullah'ın etrafında halkalandıkları her

6 Tirmizi

7 Tirmizi

8 Buhari, Müslim

an böyleydi; baştan ayağa iman, baştan ayağa nur kesiliyorlardı. Allah'ın adamları, Resulullah'ın bağlılarıydılar. Derken Resulullah'ın etrafından öyle inançlı, ihlâslı, öyle aynı hâl üzere dağıldılar. Kimi evine ailesine döndü, kimi maişet gairesine, kimi takip ettiği işin ardına...

Peygamberin^(sav) sohbetinden dağılanlar arasında onun kâtiplerinden Hanzale bin er-Rabi el-Üseydî de vardı. Doğruca evine gitti. Belki işi gücüyle ilgili düşüncelerle oyalandı. Belki hanımıyla hoşsohbete daldı, çoluk çocuğuyla şakalaşır neşelendi. Evindeki huzur ile hemhal olurken birden bir kaygı düştü içine. Kafasında uyanan bir soru, bütün neşesini söndürmüştü.

Haline baktı; dünya işleriyle, düşünceleriyle oyalanan bu adam da kim, diyecek oldu. Mescitte, Allah Resulü'nü çevrelemiş o halkanın içindeki ahiret adamı nerede? Bu dünya adamı rolünü nasıl da üstleniveriyorum birden, diye şaşırıp kendine.

Değil mi ki Resulullah'ın sözlerinde iç ile dışın, düşünceyle amelin birliği var. İnanç amele, amel hâle etki eder. Eğer insan her halini bir bulmuyorsa, kuşandığı hali sürdüremiyorsa iki farklı insan gibi olduğu zannına kapılmakta haksız mı? Nitekim Resulullah^(sav) ile beraberken hissettiği iman, Ondan ayrılınca sanki başka oluyordu. İman, çoğalıp eksilen, insan yakınlaşıp uzaklaşan bir şey midir, yoksa bu Hanzele'ye mahsus samimiyetindeki gedik midir?

Böyle bir vehme kapılmıştı Hz. Hanzale. Oysa biliyordu ki Allah Resulü'nün yanında bu ikiliğe yer yoktu. Nitekim Onun huzurundayken hali hep aynı idi. Peki ya huzurundan ayrılınca beliren bu hâl neyin nesiydi? Bu dünyalık adam; maişet derdine düşen, evlad ü iyal tesellisine bağlanan, bu dünya düşünceleriyle oyalanan adam? Bu uzayıp kısalan gölgeler gibi halden hale düşmeler, imana ait olabilir miydi?

Tehlikesiz nefsin olmadığını biliyordu Hanzale. Halini düşündü; demek Resulullah'ın yanında başka, dünya içinde başkaydı... Kendinden korktu Hanzale. Evde oyalanamaz, istirahat edemez oldu ve halini Allah Resulü'nün tavsiyesine teslim etmek için aceleyle evden çıktı.

Yolda Hz. Ebu Bekir'e rastladı. Selamlaştılar, o da mescide gidiyordu, birlikte yürümeye koyuldular. Hz. Hanzale'nin dalgın hali Hz. Ebu Bekir'in gözünden kaçmadı. "Ey Hanzale neyin var, hayrola?" diye sordu.

Hanzale kaygılı bir sesle, "Korkarım ki ben nifaka düştüm. İkiyüzlü birine benzemek bana dehşet veriyor" dedi.

"O da ne demek ey Hanzale?" diye şaşırdı Ebu Bekir^(ra).

Hanzale, "Resulullah'ın huzurunda bulunduğumda, halim başka oluyor. Sanki bu dünyadan değilmişim gibi kalbim Ondan, bildirdiği sözlerden başka bir şeye yönelmiyor, kendimi dünyaya değil ahirete ait hissediyorum. Ama Onun huzurundan ayrılıp eve, çoluk çocuğa, dünyaya karışınca bunlarla oyalanan başka bir adam oluyorum" diye anlattı.

Hz. Ebu Bekir meseleyi anlamıştı. "Evet, ama bu hepimiz için geçerli bir durum. Bunu hepimiz yaşıyoruz" dedi. Fakat bu cevap Hanzale'yi tatmin etmemişti. "Beni ancak Allah Resulü rahatlatabilir" diyerek sustu. Birlikte mescide vardılar. Allah Resulü bir grup sahabeyle ikindi namazını bekliyordu. Selam verip o halkaya dâhil oldular. Fırsatını bulunca Hz. Hanzale söz aldı.

"Ey Allah'ın Resulü" dedi. "Evden kaygıyla ayrıldım. Korkarım ki ben nifaka düştüm. Öyle ki biz Senin yanında iken bir türlüüz, Senden ayrılınca başka türlü. Senin yanında hepten ahirete yakın, Senden ayrılınca ise dünyayla oyalanan halimiz bana nefsimin tehlikesini hatırlattı. Bu hâl neyin nesidir?"

Gruptakiler dikkat kesilmiş dinliyordu. Bu belki de onların da zihninde uyanmış bir soruydu.

Allah Resulü, “Siz kendi başınıza kaldığınızda Rabbinizin sizi görmekte olduğunu unutuyor musunuz?” diye sordu.

Hanzale^(ra), “Allah gizli ve aşikâr her halimizde yanımızdadır. O’nu her an gören ve işiten olarak yanımda hissediyorum” dedi. Herbiri onun bu cevabını kendisi için doğruladı.

İşte bu “insanlık içinden çıkarılmış orta yol ümmetinin” imanıdır. Bu durumda dünyayla iştiğalinde yahut günaha düşme halinde onu istikamette tutan samimiyet miknatıdır. Nifak, samimi imanda yer bulamaz. Nitekim Allah Resulü;

“Öyleyse haliniz nifak değildir” buyurdu. “Eğer siz, benim yanımda olduğunuz zamanki haliniz içinde devamlı kalabilseydiniz, melekler gelip yollarda sizinle el sıkışır, sizi evlerinizde ziyaret ederlerdi. Eğer siz dünyaya hiç bulaşmasaydınız, hiç hata işlemeseydiniz, Allah sizi alır, kendilerini affetmek için hata eden, pişmanlık duyan ve Allah’ın merhametine sığınan başkalarını getirirdi. Bu böyledir. İnsanın bir hali öbürüne uymaz”⁹ diyerek mübarek nasihatini tamamladı.

Ashap ise, melek olmadan, Allah Resulü’ne bu denli yakınlştırılmış olmanın ve Allah’ın merhametine muhatap sayılmanın mutluluğuyla hamd etti.

NİYET VE AMEL

“Ameller niyetlere göredir. Herkese niyet ettiği vardır; kimin hicreti Allah ve Resul'üne ise (hicreti) gerçekten Allah ve Resul'ünedir.

Kimin de hicreti kazanmak istediği bir dünyalık veya nikahlamak istediği bir kadın için ise onun hicreti de hicret ettiği şeydir.”

Ümmü Kays, Mekke'nin varlıklı kadınlarından biriydi. Gençti, güzeldi. Mekke'de bir kadının itibar görmesi için gereken üstün özelliklerin sahibiydi.

Müslümanlar, inandıkları gibi yaşamayı yasaklayan beldeden (Mekke'den), Allah'ın hoşnut olduğu bir beldeye (Medine'ye) hicretleri sırasında, Ümmü Kays'ın hatırası sahnede beliriyor. Medine'nin özgürlüğünü, Mekke'nin değerlerine tercih ederken tanıyoruz onu.

Ümmü Kays, yaşadığı toplumun cahiliyesinden sıyrılmış ve yaratılmış olmanın itibarını Peygamber'in^(sav) yanında bulmuştu. Artık başka gözle bakıyordu dünyaya. Kendini başka gözle tanıyordu. Artık başka bir niyetle yaşıyordu ve hayatını şekillendiren ameller cahiliye alışkanlıklarıyla uzlaşamazdı.